

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1	pesseta trimestre
Fora	1'25	id. id.
Estranger	1'50	id. id.
Un número 10 cèntims		

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

CORT-REAL 7-1.º

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletos, etc., que s' remetin á la Redacció, se 'n donará compte en lo Setmanari

Any 4.º

Diumenge 10 de Octubre de 1897

Núm. 182

SECCIÓ GENERAL

Cambi de decoració

Com tot feya presumir, la mort d' En Cánovas ha portat la dissolució del partit conservador; com un altre dia la mort d' En Sagasta portará la dissolució del partit liberal.

Axó no vol dir qu' ara, com en vida d' En Cánovas, no hi hagi á Espanya conservadors, com hi haurá á Espanya liberals quan mori En Sagasta; lo que vol dir es que 'ls sentiments ó les tendències conservadores ó liberals del país viuen fora dels partits, tant que aquestos no representan en general dites tendències y d' elles no més ne portan lo nom.

Los partits d' avuy son agrupacions d' homes que per motius més ó menos personals y práctichs fan vida política y en la política buscan, tretes comptades excepcions, la satisfacció de la seva vanitat, de les seves ambicions y del seu benestar material. Als principis polítichs, á les idees, les hi donen una importància molt secundària; no perque alguns d' ells no 'n tingan, sino perque comprenen que pera la carrera política les idees son un obstacle, no un agulló que 'l esperoni.

Resulta, per consegüent, que aquestes agrupacions, pera poder obtindre la governació del país y ab ella les ventatges que en la política s' buscan, s' han de constituhir en partits, s' han d' organitzar, han de formar entre sos membres una gerarquia y al cim de tot d' aquesta hi han de posar un capdill, un director que 's hi servexi de llés d' unió, ja que non tenen d' altre. Y dihem que non tenen d' altre perque no poden serho los sentiments y les idees, ja que pochos, molt pochos, son los que pensen y senten de la mateixa manera, fruyt de la perturbació qu' ha portat en los enteniments un individualisme exagerat y en la voluntat una independència renyida ab tota autoritat y ab tota subjecció. La basa de la agrupació política es la conveniència mútua, l' interès comú dels que forman lo partit, y aquesta conveniència, aquest interès, los obliga á admetre una direcció y á subjecció al prestigi d' un home, d' un gefe. Perxó s' anomenan ab rahó partits militants, perque la seva existència es de lluyta y lo fi de la lluyta es lo Poder. Com en tot exèrcit, la disciplina ha d' esser rigurosa y absoluta y lo cas hi indiscutible.

Ab aquesta organització, los partits polítichs, ó sia les gents que s' han agrupat p' obtindre y gosar lo Poder, s' asseguran en lo poss. d' aquest en son benefici propi, y ab exclusió total y completa de la immensa majoria de la gent, de la quasi totalitat del país, que no fa vida política encara que tinga idees polítiques y sentiments patriòtics y quin conjunt, per gros que sia, faltat de cohesió, faltat de organització, no pot lluytar ab ventatge ab los partits organitzats, encara que aquestos representin una mínima part del país.

Mort lo capdill, lo partit se trova faltat de direcció y cada hu procura per éll. Los segons volen ser tots primers y un partit polítich á la moderna ab més d' un gefe no pot subsistir. Es un exèrcit sense general y sense disciplina. Si la agrupació obehís á principis, á ideals desinteressats, la substitució no seria difícil ni s' feria esperar molt; pero com no obehix més que á conveniències, á interessos, la substitució es sempre molt difícil y, tal se van posant les coses, qu' aviat se convertirá en impossible. La lluyta pel Poder que es son fi únich se converteix en una guerra civil. Lo qu' era un exercit se tornan escamots; al partit los substitueixen les partides, los grupets.

Tot axó hem avansat d' ensá que 'l Parlamentarisme á la espanyola ha volgut assumir les qualitats del verdader sistema representatiu; d' ensá que 'ls partits polítichs han conseguit, ab bones ó males arts, suplanter al país en la governació de l' Estat.

Era, donchs, evident que, mort En Cánovas, lo partit que s' deya conservador y que 'n realitat era sols canoví havia dexat d' existir y no tenia més remey

remey que disoldrers, disgregarse, desde 'l moment que no s' posés d' acort en la elecció d' un nou capdill al quin tots s' avinguessen á subjecció y á obehir. Tot fa creure que axó está molt lluny de succehir y fins al contrari han saltat ja guspires d' una guerra civil, d' una lluyta per la gefatura, entre 'ls qu' eran ó havían sigut segons d' En Cánovas, y es molt probable que lo que fou un exèrcit sien en endavant escamots.

En aquestes circumstàncies, los canovins no podían continuar en la possessió del Poder y s' han vist obligats, ab molt y gents dissimulat sentiment, á cedirlo als sagastins, que tenen una direcció indiscutida y un gefe reconegut.

Aquesta es pera nosaltres la rahó lògica y perfectament adequada al funcionament de nostre sistema parlamentari de la pujada al Poder del partit liberal, aquest es lo verdader significat del cambi de decoració política que hi ha hagut á Espanya.

Respecte á ideals, á principis, seria difícil sino impossible dir quíns son los del nou partit. Lo cambi té mes trascendencia personal que política, en lo sentit elevat, no en lo usual, d' aquesta paraula, y es mol de temer que sols en l' ordre del interessos personals se fassi sentir.

Sabem perfectament que 'l partit sagastí en los últims temps havia contret compromisos de trascendencia, sobre tot en lo que s' refereix á les guerres, á la política colonial. Sabem encara mellor que lo que 'l país desitja y lo que al país convé es l' acabament d' aquelles guerres y una política colonial exactament contraria á la que fins ara havia predominat, que regonega á les colonies la majoria d' edat y no les vulga fer caminar eternament lligades ab caminadors en tot y per tot. Pero ¿cumplirá 'ls seus compromisos?

L' interès del país axís ho exigeix, pero l' interès dels partits polítichs s' hi oposa. Aquestos, fins avuy, tenian en les colonies ample camp pera donar satisfacció á moltes de les seves concupiscències. Lo die que les colonies pugan governarse á sí mateixes, los partits espanyols s' haurán d' accontentar ab la taula parada de la Península y perilla que no n' hi haja per tothom.

De tots modos, bó es tenir present que 'l sistema ha elevat també á la categoria dels principis polítichs que «governar es transigir», «que desde 'l govern les coses se veuen de molt diferent manera que desde la oposició», y fins ha donat lo nom d' oportunitisme á un sistema tant socorregut que permet, sense desdirse de res, fer tot lo que als governants convinga.

J. B. y S.

Lo regionalisme al Aragó

Los que no estiman la veritat, quan no poden ferla fonedissa procuran desvirtuar sos efectes ab sofismas y calumnias. Aixó es lo que ha succehit ab lo regionalisme: primer procuraren sos detractors, negar sa existencia, afirmant que no tenia cap arrel en lo cor del poble, y que tota la nostra propaganda no representava altra cosa que las utópicas divagaciones de quatre somniadors: després, al convèncers de que era inútil tancar los ulls á la llum, han decidit que 'l regionalisme es fruyt nociu del carácter díscord dels catalans y que sa perniciososa propaganda, atentatoria á la sagrada unitat nacional, devía ser reprimida enérgicament, y ab constant severitat castigats sos autors.

Y aixís ho van fent, y aixís ha ferán mentres puguin manar y malmenar en las cosas d' Espanya, que ells son d' aquella mena de gent que ni s' corregeix ni sab penedirse, y que no deixa 'l fuet de las mans sino quan l' oprimit se li abrahona desesperat, cansat de rebre vergassadas á tort y á dret.

Per sort, van extenentse las salvadoras idees de descentralisació y autonomia, que, acceptadas ja per tothom avuy pera Cuba, serán demá reclamadas per tots los bons espanyols com á únich remey pera totas las regions de la Península. La gent que avuy defen

sa 'l regionalisme es en gran número; tots nostres llegidors hau tingut ocasió d' enterarse del progressos que en nostra estimada Catalunya han fet en poch temps las nostras idees; tots ells saben que á Basconia y á Navarra no hi ha qui no sigui fuerista; tots tenen coneixement de la fructuosa propaganda que á Mallorca fa l' Oliver, á Galicia en Murguía y en Brañas, á Valencia un estol de joves ilustrats que s' han emprés la noble tasca de deixondir al poble valenciá de son ensopiment. Mes lo que molts d' ells ignoran de segur, es que també al Aragó s' han obert pas las nostras idees, en aquell Aragó explotat y empobrit pel caciquisme, que via trist y desvalgut, ferm y pobre al costat de la fertil y cultivada Valencia y de la industriosa Catalunya, veient baixar sos rius á la mar sense moure una miserable turbina, y sentint palpitir en sas entranyas sa inestroncable riquesa minera sense fer fumar una sola xemaneja de farga.

Donchs sí, en aquell Aragó abandonat dels poders centrals, cap allá á Terol, s' agita ab vigor y somou l' esperit públich la idea regionalista. Son principal campeó es un home enérgich y constant, ilustrat y actiu, ab cara d' apóstol y paraula de predicador, qui convensut de que la regeneració de sa patria no vindrá muy del centre, sino del propi esforç dels bons aragonesos, s' ha emprés la meritoria y fadigosa tasca de predicar per tot arreu la bona nova. Aquest home es don Santiago Contel, molt conegut en tot lo Baix Aragó, y á qui secundan ja avuy en sa noble empresa las personalitats més distingidas de las comarcas d' Alcañiz, Montalbán y Terol, aixís com moltes més d' otras comarcas aragonesas.

Lo camí que aqueixos bons patriotas tenen avansat, es ja considerable, y més si s' considera 'l relativament poch temps que fa que han emprés su campanya. Per de prompte han preparat ja una Assamblea regionalista que devía tenir lloch á Montalbán, y que ara s' verificará segurament á Alcañiz á causa de certas dificultats inherents á tota obra d' aquesta índole, y més en aqueixos païssos en que la gent te quelcom del fatalisme dels moros.

La realisació d' aqueixa Assamblea, á la qual no cal dir que desitjem lo més complert éxit, marcará una fita memorable en la historia del renaixement del autich reyalme d' Aragó. En ella, á més de la defensa de certs projectes d' interès vital pera aquellas comarcas, s' hi desenrotllará indubtablement tot un senser programa regionalista, y 'ls oradors que en ella pendrán part cuydarán de convencer al poble de que no serán verdaderament fructuosos sos afanys ni tindrán entera satisfacció sas llegítimas aspiracions si á la defensa dels interessos materials no hi va acompanyada una enérgica campanya en pró dels interessos morals de tot l' Aragó, campanya que, com la nostra respecte á Catalunya, vagi dirigida á fer renaixer la personalitat gloriosa d' aquella noble terra, tant en l' ordre administratiu, com en lo polítich.

Y no hi mancarán tampoch, sens dupte, en aquella Assamblea, oradors que recordin als aragonesos ayudadors de las glorias de son país, que mentres aqueix estigué unit ab Catalunya conservá en son réjimen interior la més completa autonomia, vegé son nom respectat per totas las nacions europeas, y sa bandera passejada en triomf per tots los ports del Mediterrani, mentres que desde 'l moment en que va efectuar-se la unió ab Castilla, quedá arreconat lo nom d' Aragó, desatesos sos més sagrats interessos, motejada sa gloriosa corona ab lo despreciatiu mot de coronilla, y, lo que es pitjor, conculatats sos drets y arreballadas sas libertats de la manera més infame.

Si aixó predicán á son poble 'ls prohoms aragonesos, sa victoria es segura. Poble com aquell de tan nobles sentiments, no necessita sino qui ab llissons de son passat aixequi son esperit y ab exemples del present conresi sa inteligencia. Lo dia que 'l poble aragonesés tingui conciencia de sos drets, s' aixecará com uu sol home contra 'ls que avuy l' explotan, y donant-se fraternalment la má ab Catalunya, Navarra, Bas-

conia y demás regions ja avuy despertés, contribuirá b totes ellas á regenerar á España.

¡Constancia, donchs, regionalistas aragonesos. Per-severéu sense defalliments en la vostra empresa, y estiguéu segurs de que os acompanyan avuy totes nostras simpatías, y l dia que convingui tot nostre apoyo moral y material!

Nosaltres los catalans no hem oblidat que l crit de guerra que dugué tans cops á la victoria als nostres almogavars, era aquest: ¡Desperta ferrol ¡Visca Aragón!

A. S.

DISCURS DEL President del Certámen literari d' Olot

(Acabament)

Mantingueuvos, donchs, ab aquestes prácticas, sempre rurals, gent del camp y de montanya: en una paraula, sigueu sempre olotins.

Si may les comarques perdían sa fesomia; si may la gent del camp arribava á barrejar-se y confondre ab la gent de ciutat; si un jorn los artistes y escriptors despreciavan y aburrían los assumptos locals, y, sos moradors, descuydavan, fins á olvidarlos, los hàbits y prácticas de consuetut; si, per desgracia, marcían pera may més florir les flors més hermoses de montanya, les caputxes y barretines, y tots vestiam per un mateix patró; si, per disort, les mans que are son amigues se despedían pera may més texir la garlanda de la sardana, d' aquesta dansa que ha dit o poeta

.....es la danse mes bella
de totes les danses qu' es fán y 's desfán.

Catalunya perillaria: perque fora senyal de que la invasió forastera puja, de que la corrent centralista ja ix de mare pera aygualirho tot. Llaboras perdriam la varietat dintre la unitat que es font de vida; s' esfumaria nostre personalisme que es deu de forsa; nostra esperit fora l de tothom que es com si diguessem lo de ningú y quedaríam reduhíts á una turba més, á una massa incolora, sense substancia y sense esma que una altre turba qualsevol, més atrevida ó aventurera, s' assimilaria, quedant, en conseqüencia, esborrats del mapa de la civilisació. Pera que aquest cas no arribi es precís, en primer terme, defensar á peu y á cavall tot lo que es nostre; després, estudiar lo dels altres, tant pera que may sens puga tatxar d' exclusivistes com pera atenyer tots los perfeccionaments y progressos que s' acomodin á nostra manera de ser, fins á convertirlos en substancia propia; y rebutjar, últimament, tot lo que 'ns puga fer la trabeta, tot lo que atenti contra nostre nacionalisme, tota inoculació estranya á la nostra sanch.

Si la gent del camp y de montanya se manté sana, si té prou criteri pera menyspreuar tot lo foraster y exótic, per temptador y enlluernador que siga; si té prou empena pera despatxar per menos d' aquells cinch sous que cobravau vosaltres en la plassa d' Hostalrich, l any 1285, per cada presoner francès que s' aviava, tot lo que va desde l cacich, la figura humana més vergonyosa que trepitja la terra, á la abarraganada cançó flamenca de última hora, tindrem molt de guanyat.

Del benefici positiu d' aquest comportament ne disfrutarem no tan sols la gent rural y comarcana, sino també, la gent de ciutat que combregui ab nosaltres.

Los catalanistes que vivim allá baix, en aquells centres babilónichs, respirant una atmósfera corrompuda, viciosa y en alt grau materialista, be pot dirse que hi vivim de miracle. Lo *maremagnum* en que 'ns movém, lo cosmopolitisme que hi regna, los interessos individuals que hi batallen, lo fregadí y contacte inevitables ab tans elements enemichs, son tals, que les nostres idees han de respirar á la forsa un ayre viciat que les debilita; han de seguir un camí tan espinós que les punyides sovintegen; han de llevar dintre una terra tan agre que, moltes vegades, les sentim desfallir.

Per açó reclamém lo catalanisme de les comarques, per açó nos aconsola y anima trobar escampats pel camp y la montanya tants brassos amichs que nos esperen.

Sí, olotins, feu que la vostra vila, apilada á racés d' aqueix anfiteatre de montanyes com un grupo de gladiadors que serenament esperen la embestida de la fera; d' aquesta tiranía política que brama llibertat, mentres mossega y amordassa esclussivament les llengües honrades y passeja lligat á la cua l anarquisme; feu que la vostra encontrada, aquest grandióss bressol que los terratremols han gronxat, aquest immens retable que aprop del cel remata la cresteria del Puigsecam, quin sagrari, Santa Magdalena, embolcalla l'in-

cens de les boyres, quines llanties han estat les flames dels volcans y quin presbiteri encatifen lo moresch, lo fajol y lo mestall, y guarnexen, com piques d' aygua beneyta, les preses del Fluviá, feu, olotins, que 's conservin purament catalanes. Que, axís podrém venir á regenerar nostres forces, á sanear nostres pulmons, á purificar nostre esperit, á enfortir nostra musculatura, á guanyar nous bríos, pera prosseguir lluytant entremig de la societat degenerada, malaltissa y egoista que pobla les ciutats.

A vosaltres poch esfors ha de costarvos, perque ja 'n veniu de meua. No sembla sino que lo foch y l aygua que, en los temps prehistórichs, purificá y nodrí aqueixos terrossos donántlosi la fertilitat y exuberancia que rumbegen, no sembla sino, dich, que purifiqué y nodrí també l esperit dels vostres passats, quina honradesa, quins sentiments y quin patriotisme enalteix prou la vostra historia regional.

Repaséu la llista dels vostres hòmens civils, militars y religiosos; feu memoria dels noms dels Paluzies, Serrats, Castanyes, Pujols, Casabonas, Trincherias, Vallgorneras, Saderras, Torás, Sunyers, Vilanovas, Bassols, Palous, Bolós y Ferrusolas, y veuréu, per los seus fets y treballs, que tots han procurat la major honra y gloria de Catalunya. Vejúu los artistes, músichs, poetes, dibuxants y pintors; observéu la obra d' En Xavier Estorch, de lo Tamboriner del Fluviá, de l Usall, En Masmitjá y En Tenas, y sentiréu que han donat esplendor al art catalá. Recordéu la exemplaritat d' aquell canceller en cap y famós juriscònsult En Joan Pera Fontanella, qui deya que «la mellor noblesa es la de la virtut, essent preferible la dignitat, filla de les propies obres, que la filla de les obres del passat,» y esmenteu, finalment, la simpática figura del més gran cantayre que ha tingut vostra naturalesa, lo malaguanyat Joaquim Vayreda, qui, al morir, dexá escrit en los frontis del temple de la fama lo nom gloriós de la escola Olotina, de la més castissa pintura catalana. Admiréu tan sols aquestes falles de lorer de la vostra corona y, prompte vos convenceréu que per arribar á ser alguna cosa no hem de voler ser més que catalans.

En «la Tradició Catalana» (1) llegiréu que «lo verdader servidor de la patria, fugint de modes y d' extrangeres teoríes, ha de guarir los mals ab remeys de la terra que habita» y En Manyé y Flaquer indica (2) que «lo remey dels mals que patim está en los pobles més que en los governs; restablím, diu, los costums, los sentiments, les tradicions catalanes en los individus, en les families y en los municipis, y tindrem recobrada aquella Catalunya per la qual sospirám. Mentres no hi haja catalans, Catalunya no passará d' esser un nom geogràfic arcaic; quan la regió estiga poblada per catalans lo govern mes tiránich tindrà que reconexer la existencia de Catalunya.»

Avant donchs: que cada hu trevalli á dintre la familia pera ferla ben catalana; que, després, la familia influirá sobre l poble, lo poble sobre la comarca y la comarca necessariament sobre los Municipis y Diputacions. Portem la salut á cada una de las entitats socials de la nostre terra y obtindrem la salut de Catalunya.

Y vosaltres, olotins, per la vostra part, doneu l' exemple: serviu de mirall á les demás comarques; qué, axís com en lo segle XV mercé á vostre caràcter noble, independent, generós y may traycioner, y sense midarne may les conseqüencias sacudireu lo jou del Abad de Ripoll, merexent la protecció més decidida y la més franca simpatía dels Reys D. Martí y D. Joan.. Axís com en la guerra de successió manifestareu, ab les armes á la má, una adhesió fidel, tenás, empenyada y fins heróica á favor del Arxiduch d' Austria, d' aquella figura que sintetisava la llibertat y la vida de la patria... Axís com en la guerra dels set anys, y á punt de esserne víctimes, contestareu al enemich que, quan se sosté un dret llegítim, los fills de aquí moren pero no 's rendexen... (3) axís, conservant vostre caracter íntegrament catalá, defensant sempre lo que es de dret, de conciencia y de justicia y lluytant valents, en que sia fins á morir, per Deu y per la patria, lo Cel vos benehirá.

¡Olotins! Avant sempre ¡per Deu y per la Patria! Per aquestes dos úniques coses que los homens ab totes ses passions, intrigues y concupiscencies, ni la política ab totes les seves manyes, escoles y teoríes, ni los exércits ab totes ses forces y y brutalitats esborrarán may del mon.

Entreguemnos en cos y ánima en brassos d' aquest

(1) Obra verdaderament monumental del sabi Dr. D. Joseph Torres y Bages.

(2) Pròleg, dedicat á la juventut catalanista, del folletó «Un ensayo de Regionalismo.»

(3) Les cites històriques d' aquest parlament s' han extret de la obra «Olot, su comarca, sus extinguidos volcanes, etc.» de D. Esteve Paluzié.

principis redemptors; no tingám por, que serán salva-vides, y seguim resoltos lo camí que il·lumina que, encare, que hí sigám retuts ó contrariats, una volta, un dia ó altre, algú arribará al cim y exclamar a la faç del mon: Catalunya es viva, Catalunya es nostra, Catalunya es lliure, Catalunya Catalana.

JOAQUÍM CABOT Y ROVIRA.

Olot, Setembre 97.

Noticies

Oficials

AJUNTAMENT.—Sessió del dia 6 de Octubre (2ª convocatòria)—Presidits pel tinent d' Alcalde Sr. Carreras, se niren 12 concejals, que prengueren, després d' aprobar la ta de la anterior, los acorts següents:

Aprobar comptes que ascendían á 436'55 pessetas.

Senyalar á la mestressa del Café de Novetals quatre pessetas anyals, en concepte de arbitre, per ocupació de via pública.

S' acordá que l' arcaldia prengüés las midas que creguen convenientes á fi d' evitar los abusos en lo cobro del arbu per llochs públics.

Concedir cent pessetas per premis al «Club Velocipedista» en las carreras que projecta per las vinentas firas y tres cent al «Veloz-Club» pel mateix objecte ab tal que celebri l dia 25 de Novembre.

Fou desestimad un dictámen de la Comissió de Foment, proposant que se condonessin los drets municipals á don Joaquina Savalls, á cambi de la cessió al Ajuntament de 2 145 pams quadrats ab destí á la via pública.

S' acordá rebre las obras de construcció de la claveria del carrer de la Barca.

Nombrar una comissió especial composta dels Srs. Guibau, Pla y Tor, pera estudiar la reorganissació del cos de bombers.

Fou llegida la dimissió presentada pel Sr. Salvat del dret de individu de la Comissió de Foment, nomenada en substitució al Sr. Pla.

Lo Sr. Tor doná compte de que estavan molt adelantats los treballs d' organizació de la escola de dibuix, que l' director del Institut havia ofert facilitar local y material, d' riment que fou acceptat pel Ajuntament.

Han arribat de Cuba per malalts, é ingressat en lo Sanatori la Creu Roja, los següents soldats: Joseph Badosa, Gil Amador, Francisco Soteras, Pere Girona, Enrich Borjas, Juan Mascarell, Damià Freixa, Joaquim Terrés, Joan Guix, Segismón Sallés, Pere Ripoll y Jaume Moll, fills tots de aquesta Ciutat.

—L' últim número de lo setmanari *La Federación* publicá lo hermós treball «Apología de llengua catalana» del conegut escriptor don Ramon Nonat Comas, premiat en lo certámen de «Lliga de Contribuyents» de Sans celebrat lo dia 24 d' Agost prop passat. Agrahim lo regalo que s' ens ha fet de varios exemplars.

—Desde l primer de aquest mes s' ensenya Llengua, Historia y Geografía de Catalunya als noys que assisteixen á las escoles que sosté lo *Centre Catalá* de Castelló de Ampuries. Felicitem de tot cor á nostres amichs de Castelló per tant important com patriotich acort.

—Com veuran nostre llegidors en la secció corresponent, Ajuntament en l' última sessió nombrá comissions especials pera reorganissació del cos de bombers y de personal. Tant de bó feia alguna cosa aquestas comissions y no passi ab ellas lo que ha succehit ab totes las especials que s' han nombrat en altres ocasions en termes que quan en qualsevol assumpto s' ha nombrat comissió especial ha sigut igual á dir no ferhi res més. Diguinho las de rallas, electricitat y altres.

—Ha mort á Londres lo distingit arabista y arqueòlech Sr. Pascual Guayangos, autor d' importants treballs sobre la historia de nostre península. ¡Deu lo tinga al Cel!

—Han visitat la ciutat de Gerona durant la setmana passada lo catedràtic de la Universitat de Burdeos y Director de la Rectoria las Universitats del Mitjdia de França, Mr. Pere Paris, y R. P. Dom E. Roulin, de l' ordre de Sant Benet, qui está fent un estudi sobre varis monuments románichs d' Espanya. Un y altre 'ns han manifestat endursen de la seva visita molt falugueras impresions.

—S' ha publicat una nova traducció de *Lo ramiatge de moránima* de D. Victor Balaguer, ab la traducció castellana d' aquell mateix y una dedicatoria á D. Teodor Llorente. Dita obra ha sigut traduhida ja al castellá, al portugués, al provençal, al francès, al alemany, al italiá, al suech y al hungar. Vagin presentada nota los que asseguran que ningú 'ns enten quan no parlem en cristiano.

—Lo discurs inaugural del present curs de la Universitat de Barcelona fou fet pel catedràtic de Dret de dita Universitat don Modest Falcon Ozcoildi, sobre l tema la *Codificació del Dret Catalá*. Lo discurs resultá una *diatriba* contra dit dret y contra 'ls catalans que s' honran en vulguerlo sostenir com á dret propi, fruyt de les necessitats y de la experiencia de Catalunya. Tant present haver dit en altra ocasió que es vergonyós que Catalunya haga de pagar en sos establiments docents á gent que d' una manera directa ó indirecta procuran fer aburrir als fills de la terra tot lo que sos pares amaren y respectaren. Los fets venen cada dia á donarnos més la rabó. ¡Quin dret catalá podran saber la

dexebles de la Universitat de Barcelona, si 'ls encarregats d' ensenyar-lo no 'n poden sentir a parlar y voldrian veure 'l enterrat? Precisament en aquest curs se donaran en la referida Universitat lliçons especials del dret de la terra. Aquestes lliçons seran lliures. Les oficials, les obligatories, son no obstant les contraries a nostre dret. Y cuydado que aquest, segons la ley, esta vigent. Pero ab la lley succebeix com ab la ensenyansa, que 'ls que son al candellero 'n fan lo que 'n volen.

—Ha mort en sa propietat de Castell d' Aro la mare de nostre consoci don Pere Aliu y Agustí, civilista d' aquet Jutjat. Acompanyem a nostre amich y familia en lo sentiment,

VARIETATS

SALSA PICANTA

Brindis fet en l'apat celebrat a Olot, ab motiu de la reunió de la Assamblea del Sindicat mèdich de la provincia.

Amichs:
Fent via per assistir al numerós apléch que no fa molts dias tingué lloch en la gran ciutat de Moscovia, me semblava véure per entre-mitg de las boscurias que bordejan lo camí, un Follet que maliciosament me somreya y ab signos volgués dirme: ja veurás lo que te espera; y quant més minvava la distancia més posturas feya l' endemoniat y fins si guent negra nit lo vegí penjat en la lluern del wagó, y desd' allí continuava fentme ganyotas.

Arribat a puesto, convidat a pendre part en lo gran festí allí preparat, prengui assiento entre 'ls milers de metjes vinguts de totas las terras; nos portaren menjars de tota mena; de cada encontrada 'ns serviren un plat guisat a istil del país; tots eran saborejats y alabats; mes al arribar al del nostre, que estava amanit per cuyner aixerit, jove y entés. tingut entre nosaltres per Coch de primera, el qual havia prés cuydado de adobarlo bé y servirlo ab vaixela de tots coneguda, tingué lloch espectacle may vist: com si aquell present fos d' esparragueras y repunxons y son olor fos de matzinas, faltant a la educació é impelits de gran pahura, tots los comensals fugiren, deixant deserta la taula.

Esplayat vaig quedarme y mon esglay fou major quan vegí d' entre las fruytas y las flors y 'ls llums que adornavan la taula, sortir lo Follet, que va venirse 'm á cau d' orella pera dirme:

—No t' estranyis, puig fins assi es arribada noticia certa de que en lo teu país estén ensopits; que 'n vostras escolas hi ha trenyinas de passats segles: que vostra llum es com la de la rateta, que siguent enmatlleuada enluerna mes no escalfa; que si teniu algú que val, es per taula que 'l coneixeu; que viviu de rescalfats; las vostras academies están desertas y sols entre donas batxilleras ó en gacetillas de diari feu gala de sabiesa contant curas miraculosas.

—Mentida, vaig dirli; y 'm respongué:—Calla y escolta; en la vostra terra vos empasséu polvos y pastillas, vins y pildoras que perfumistas y quinquillayres vehins vos envian; y sols pera vosaltres, industrials llestos, fan tiradas de milers de prospectes ab la confiansa de que 'ls feréu lo caldo gras; teniu Laboratoris qu' entre verigots venen taboïdes pera poder pecar sens penitencia, (1) y fins hi ha qui lleva criaturas sens antes rentarse las mans y qui fa antopsias ab eyuas de terressayre.

—Calla, malchit, calla. —No, si encara hi ha més, va replicarme. Pochs coneixen la emulació, molts l' envidia, ja que en las bregas del ofici vos rebaixéu á fer trabeta al del costat y á mossegar per la espatlla al de devant; no busquéu contrincants, sols veyéu enemichs. Lluytéu per la miseria, posant á tan baix preu vostres serveys, que fins qui demana almoina guanya més que vosaltres. En las ciutats feu riure sortint en comedias y sainetes, y en poblets y vilas heu pertinat la consideració de Metje pera passar á ser en Tóful ó en Nisu. Són los criats de vostres clients, y per servilisme prodiguén las visitas ó bé vos creyen que las malalties, al igual que la Lluna; á cada quart cambiá de forma. Fins en certas oficinas, determinats Metjes son tinguts sols com á repassaordells, ja que, per lo Govern, higiene y prostitució son sinónims.

—Calla, per Déu, calla; y ab aquest conjur lo Follet desaparequé.
Jo no sé si aquell fill de Bruixa tenia rahó; mes, per si cas, procurém desentrenyar las aulas, oretjar los hospitals, cobrar lo que 'ns toca, pulirnos pera brillar, fer de l'apotecari lo nostre mosso, agermanarnos pera cultivar la ciencia, y fer de modo que, reunits en gran estol, poguém en la prop-vinenta fira, qu' ha de celebrarse en la antiga Cutecia, cridar: plassa, feunos puesto, que altre volta en lochs y pobles, en vilas y ciutats, hem tornat á esser los vitables senyors Doctors.

J. PASCUAL y PRATS

SECCIÓ LITERARIA

L' ESQUIROL

(Continuació)

En Joanet, mentrestant, havia arribat al obrador, hont passá tota la tarde... De tant en tant alsava 'ls ulls de la feyna pera guaytar al defora, dirint la vista enllá, per tot l' espay que 's dominava

(1) «Productos del Laboratorio del Doctor... Agentes anti-venéreos. Estos reservadores preparados en tabloides, se emplean como profiláticos contra flujos blenorragicos, chancros blandos y chancros sifiliticos. Aplicados después de un coito sospechoso, siguiendo las instrucciones que les acompañan, preservan de estas enfermedades con frecuencia rebeldes é incurables.»

des d' aquell últim pis del carrer de la Argentería... Y abstret en la contemplació dels objectes llunyans, quedava encantat llargas estonas, sentint com una mena de tristor agradable, una alegría trista, quelcom que no 's sabia explicar y que tan aviat feya apuntar en els seus llavis la rialla, com espurnar las llàgrimas en sos ulls.

Devegadas, un company d' obrador, ab una llambrugada significativa, feya notar als demés el seu estat.

—¡Aquét ray que demà 's casa!—deya un dels fadrins.

—Ditxós d' ell,—reclava l' altre.

—Baldament jo pogués ferho,—afegia l' aprenent.

Aqueixas bromas el treyan de sa abstracció... Reprenia la feyna, afeginthi á voltas alguna plaga-sitat, mirantlos altres cops ab mirada sorruda, ventjantse de tots ab el pobre aprenent, qui rebia una forta manotada si no cuytava á fugir.

—Apa gandul; fes el teu fet y no t' hi fiquis ab las cosas dels grans —

Y s' enfebrava ab el trevall, procurant distreures de la frisansa que 'l tenia prés... «¡Demá!» pensava tot sovint. Y aquét mot, ballantli pel cervell, li donava envejas de plorar y de riure, de llensarse á daltabaix del carrer per acabar els malsdecap que 'l torturavan y de tirar endevant pel camí de la vida pera gosar d' un benestar desconegut que li semblava entreveure en mitg de las boyras que li embrollavan la rahó.

Tot d' una, quant s' apagava ja la llum del día, comensà á sentir una buydor estranya, com si las ombres del crepuscle li esborressin las imatges del cervell...

Y quan, havent plegat, emprengué la direcció de casa seva, caminava d' instint, com si la voluntat li hagués fugit de la pensa...

Encara no havia donat un centenar de passos fora del obrador, quant restà palplantant al mitg del carrer, guaytant d' assí d' allá com esfareit. Al seu devant, á dos metres d' ell, s' aturava també la Carmeta.

Quedaren tots dos sofocats, sens esma pera moures... Per fi, ella 'l mirá de fit á fit, fentli abaixar la vista ab la lluhissor de sos ulls negres.

—¿Tanmateix... t' hi casas?

—...Si... m' hi caso,—s' embarbossá ell avergonyit. Y ab veu desconcertada, igual que 'l penitent que demanava perdó, afegí—¡El mal ja está fet!

—Deu te dongui lo que més te convinga,—féu llavors la Carmeta. Y mentres s' allunyava tot aixugantse 'ls ulls, ajustá precipitadament: — Demá donch paraula de casament á n' en Vador.

—¿En Vador?... ¿Tu casada ab ell?... ¡No, no pot ser! ¡No t' hi casarás ab en Vador!... ¡No ho vuy que t' hi casis!—

Mes la noya ja havia desaparegut...

«¡El mal ja está fet!» repetí ell en son interior. Y emprengué altra cop sa via, moix y resignat, ab la resignació desesperada del prés que veu sa impotencia, devant dels barrots de ferro que tancan sa presó.

Al arribar á casa seva, la botiga estava plena de gent... En Tano, la Manela, la Paula, la Layeta, sa mare (que havia vingut feya vuyt dias) y ademés el futur sogre, que acabava d' arribar en aquell moment.

—Ja tens al sogre aquí,—féu en Tano.

En Joanet se mirá de cap á péus al arribat de nou. Era un home alt y grós, ben plantat y un xich vermell de cara, una cara d' aspecte bonatxó, adornada ab uns mostatxos llarguissims que acabavan ab duas punxas refiledas y testas, semblants á dos punxóns. Ab tot y anar y vestit de paysá, s' entreveya en ell la classe á que perteneixia.

JOSEPH MORATÓ y GRAU.

(Seguirá.)

AQUARELA

Quant surti 'l sol darrera les montanyes la brisa matinal gemegarà; lo lliure rossinyol al despertarse, saludant al nou dia, cantarà.

Llavors, per entre 'ls camps, ¡dolça companya! contemplant flors y aucells, nos asseurém; mentres murmuri 'l vent, y l' auell cantí ab amor l' un al altre 'ns mirarém!

Y, geloses, espigues y roselles ab enveja y ab ràbia 'ns mirarán; mentres murmuri 'l vent, pel cim dels arbres los aucells nostre amor irán cantant ...!

EDUART GIRBAL Y JAUME.

ASSOCIACIÓ LITERARIA DE GERONA

CERTAMEN DE 1897.

Any XXVI de sa instalació.

(Continuació)

- Número 43—Quinse anys.—¡Quin bell jorn!
- 44—Lo soldat en campanya.—Niña no pongas amor al soldado.
- 45—Caritat.—Cullita de penes.—Cullita de perles. (J. Verdagner.)
- 46—Al Sagrat Cort de Jesús.—Sonet.
- 47—Amor.—Llús d' unió.
- 48—Blanda.—Lema: ¡Llibertat!
- 49—La industria corcho-taponera en la provincia de Gerona.—Lema: La producción nacional es la base del bienestar de las industrias.
- 50—Lo pit-rotx.—Son jardí es la plana, son ¡palau lo bosch.
- 51—Les belleses del Sagrat Cor de Jesús.—Lema: Non est in alio aliquo salus. (Act. Apost. 4. 12.)
- 52—Als nostres germans.—Lema: ¡Visca Cuba espanyola!
- 53—Lo Príncipe y 'l Rector.—Lema: ...y así el Príncipe como el Rey tendian más bien á atraer que á agraviar. (Historia de Cataluña.)
- 54—Lo pitjor dels flagells.—La guerra.
- 55—Lo sigle de les llums.—Flamenquisme.
- 56—Lo cavall de D. Jaume Ier.—Terram ungula jodit, ex scldat audacter.—Job XXXIX. 21.
- 57—A Cervantes.—Lema: Un soneto.
- 58—Nit serena.—Idili.
- 59—Roger de Luria.—...Mil reys hi ha en la terra, al mar un sol n' hi ha..
- 60—Lo regiment de S. Fernando.—Lema:... eran banyolins son heróich quefe y esforsats oficials que desde 'ls primers moments dirigiren aqueix contingent, fill del entusiasme popular.—P. A.
- 61—Lo brindis de la mort.—«Historia ó tradició?»
- 62—A Cervantes.—Gloria de España.
- 63—La cullidora.—¡Guerra al solters!
- 64—Lo sagratíssim Cor de Jesús.—«Vull regná en tots los cors.» (Paraulas de Jesús á la Bta. M. de Alacoque.)
- 65—Anyorament.—De patria tan sols una. (Pagés de Puig-Bertorn.)
- 66—La Farga Catalana.—Lema: El trevall del ferro es el més apropiat al caracter del Poble Catalá.
- 67—La millor flor.—(Primera fulla d' un album.)
- 68—Una hazaña de Alvar-Yañez.—Lema: ¡Impávidus feridam ruina.
- 69—Los maestros forjadores fueron muy considerados entre los demás artifices durante la Edad Media.
- 70—Amor.—Lo amor es un plat molt rich.
- 71—A las dones de Girona en lo siti de 1809.—A la par de los hombres animaban el mayor entusiasmo á las mujeres de Gerona —Adolfo Blanch.
- 72—Tardor.—Lema: Nutura.
- 73—Mar endins.—Lema: Requiescat in pace.
- 74—Las Cegueras del Rey Joan.
- 75—Lo rey Harold.—(Sigle IX).—Ya seré teva quan sigas rey.
- 76—Los toros de Jacedón.—Romance histórico.—Lema: D. Apostol de Castilla.—¡Hijo de mi corazón!—¡Que caros qué te han costado—los toros de Jacedón!
- 77—Desolació.—Lema: Plany del Profeta
- 78—Al Sagrado Corazón de Jesús.—Lema: Víctima de amor.
- 79—A Miguel de Cervantes ¡Saavedra.—Soneto.—La posteridad te hace justicia.

Lo Secretari.—ENRICH GRAHIT.

(Continuará)

SECCIÓ COMERCIAL.

Mercat de Gerona del día 9 de Octubre

Especies.	Mesures.	Pessetes
Blat.	QUARTERA DE 80 LITRES.	18'50
Mestall.	»	17'
Ordi.	»	9'
Segol.	»	00'
Civada.	»	9'00
Besses.	»	14'
Mill.	»	15'50
Panis.	»	09'00
Blat de moro.	»	14'00
Llobins.	»	9'
Fabes.	»	14'00
Fabó.	»	13'50
Fassols.	»	23'
Monjetes.	»	21'75
Ous.	Dotzena.	1'35

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA.

- Diumenge, 10.—Ntra. Sra. del Remy.
- Dilluns, 11.—St. Nicasi bisbe.
- Dimars, 12.—Nostra Sra. del Pilar.
- Dimecres, 13.—S. Eduard rey cf.
- Dijous, 14.—S. Calixto papa y mr.
- Divendres, 15.—Sta. Teresa de Jesús.
- Dissapte, 16.—S. Galo abat.

QUARANTA HORES.

Avuy se troban en la Iglesia de las Capuchinas.

Establiment tipogràfic de Manel Llach.
Ferreria Vella, 5.—Gerona

SECCIO D' ANUNCIS

SORTIDAS DELS TRENS

LÍNEA DE TARRAGONA Á BARCELONA Y FRANSA

De Gerona á Barcelona

	Mati	Tarde
Correu.	6'48	
Cárrega.	10'37	
Omnibus.		3
Rápit.		5'09

Los trens correus y ómnibus portan cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª, el de cárrega de 3.ª y el rápit de 1.ª y 2.^a

De Gerona á Port-Bou

	Mati	Tarde
Omnibus.	8'39	
Cárrega.		12'43
Mixte.		5'40
Correu.		7'35

Lo tren ómnibus porta cotxes de 1.ª, 2.ª y 3.ª el de cárrega y mixte de 2.ª y 3.ª y el correu de 1.ª y 2.^a

LÍNEA DE SAN FELIU DE GUIXOLS Á GERONA

De Gerona á San Feliu

	Mati	Tarde
Tren de banyistes (Juriol y Agost)	5'09	
Correu.	8'54	
Mixte.	11'44	
Mixte.		3'22
Correu.		5'35

Tots los trens portan cotxes de 1.ª y 2.ª classe.

De San Feliu á Gerona

	Mati	Tarde
Correu.	4'32	
Mixte.	7'30	
Correu.		12'44
Mixte.		2'50
Tren de banyistas (Juriol y Agost)		5'40

LÍNEA DE OLOT Á GERONA

De Salt (Gerona) á Amer

Núm.	Mati	Tarde
2.	9'10	
4.		3
6.		6

Tots los trens portan cotxes per ara de 2.ª y 3.ª classes

De Amer á Salt (Gerona)

Núm.	Mati	Tarde
1.	7'40	
3.		1
5.		4'30

ORDINACIONS

- Pera Banyolas á las 9 y 11 mati (correu) y á las 2, 4 y 6 de la tarde. (Fonda del Centre y casa Jendreta)
- Pera Cassá de la Selva cada mitja hora (Pont de Pedra)
- Pera Olot á las 11 mati (correu) y á las 6 de la tarde. (Fonda del Centre)
- Pera La Bisbal á la 1 de la tarde. (Hostal de la Rossa voltas d' en Rosés)
- Pera Anglés, La Sellera y Amer á las 10 mati (correu) Hosta de Miquel Boix. (Plassa del Gra)
- Pera Salt tot lo mati fins á las 6 de la tarde. (Pont de Pedra)

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU
DEL «CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA»

Redacció y Administració. Cort-Real, umn. 7, 1

PREUS DE SUSCRIPCIO.

Gerona. . . . . 1 pesseta trimestre
Estranger. . . . . 4'50 pessetas trimestre
Fora. . . . . 1'25 id. id.
Un número sol. . . . . 0'10 id.

LA PREVISIÓ ESPANYOLA

Companyia de segurs contra incendis á prima fixa

Fundada l'any 1863

Capital: 2.000.000 de Pessetas

DOMICILI SOCIAL: ORFILA, 9. SEVILLA

Sub-direcció Regional: Plassa del Carril, 6, 2.^{on} Gerona

Sub-director Regional: D. ANGEL TREMOLS Y PELL

Sinestres pagats: Rs. 3.524.286'92

CORREUS

ENTRADAS

Madrid.	8'48	mati.
Barcelona.	8'48	m.
França.	7'00	m. y 3'19 tarde
Puigcerdá y Ripoll.	5'30	m.
Olot y sa línea.	5'30	
Sant Feliu de Guixols.	7'00	m. y 6 tarde
Amer y sa línea.	6'30	m.
Sant Aniol y sa línea.	7'00	m.
Estanyol y sa línea.	7'00	m.

SORTIDAS

3'49	tarde
7'00	mati
8'48	m. y 8'00 nit.
11'00	m.
11'00	m.
9'00	m. y 6'00 tarde
40'00	m.
10'00	m.
10'00	m.

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Aygua Minóxima vegetal pera teuyir lo cabell. No te rival en lo mon, perquè á més de sos efectes marevellosos, no tanca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprent específich se usa en dita perruqueria

5, CARRER DE L' ARGENTERIA 5.—ENTRESOL.

GERONA

Son tinturas superiors las que en Máximo fabrica: tenyintse ab elles, senyors un vell, troba sense esfors dona jove, guapa y rica.

TINTURA ABISSINIA INSTANTANEA

PIANOS Y HARMONIUMS

—DE—

DIEGO SALAS

SE VENEN A PLASSJS Y AL CONTAT

SE LLOGAN, RECOMPOSAN Y APINAN

Magatzems: Bell-lloch, n.º 1.—botiga

BANCH VITALICI DE ESPANYA

LA PREVISIÓ

BANCH VITALICI DE CATALUNYA

Companyias de segurs sobre la vida reunida

Carrer Ample, núm. 64

BARCELONA

CAPITAL SOCIAL

15.000,000 D. PESSETES

Reservas en 31 Desembre de 1896. 9.235,908'05 pessetas

Capitals assegurats desde la fundació de las C.^{as} fins al 30 Juny 1897. 195.906,957'44

Pagat per sinistres, pólissas vensudas y altres comptes fins igual data. 12.691,707'02

Delegat general en la Provincia

Joseph Coderch y Bacó

Representant en la Capital

Anicet Palahi

Agents en la matelza

Toribi Corominas.—Narcis Boada